

Užsieniečių įvaikintus vaikus sieja ryšys su Lietuva

2006 m. gautos grįžtamosios informacijos apie įvaikintus vaikus apibendrinimas

2006 m. iš viso gautos **228 ataskaitos** arba šeimų laišakai apie užsieniečių įvaikintus vaikus iš Lietuvos (2005 metais tarnyba gavo 154 ataskaitas). Taigi 2006 metais grįžtamosios informacijos gauta 32 procentais daugiau negu 2005 metais.

205 ataskaitas pateikė įvairių šalių įvaikinimo organizacijos, 23 atitinkamos formos užpildytas anketas apie vaiko integraciją į įtėvių šeimą arba laiškus Tarnybai tiesiogiai atsiuntę pačios šeimos. Daugiau kaip 150 ataskaitų yra apie šeimas, kurios įvaikino vieną vaiką iš Lietuvos, per 70 – du ar daugiau vaikų.

Nemažai ataskaitų apie tuos pačius įvaikintus vaikus pateikta du kartus per metus (pusmečio ir metų ataskaitos). Daugiausia ataskaitų gauta apie 2005 metais įvaikintus vaikus – 84, atitinkamai 2004 m. – 80, 2003 m. – 31, 2006 m. – 17, 2002 m. – 14, 2000 m. ir 1997 m. – po 1.

Kaip minėta, Tarnybai rašė ir šeimos: 11 – Prancūzijos, 6 – JAV, 2 – Švedijos, 2 – Italijos, po 1 – Vokietijos ir Brazilijos.

Grįžtamosios informacijos ataskaitos, gautos iš įvaikinusių šeimų atstovų ir parengtos kompetentingų specialistų, yra išsamios, įvairiapusės ir objektyvios. Šeimų užpildytos atitinkamos formos anketos ar laišakai taip pat labai įdomūs ir vertingi, bet jie ne tokie informatyvūs ir analizuojantys, paremti daugiau emocijomis ir jausmais.

Žemiau pateiktoje lentelėje matome, kaip minėta informacija pasiskirsto pagal įvaikinusioms šeimoms atstovaujančias institucijas, šalis, kurie atstovai 2006 m. neteikė grįžtamosios informacijos.

| Eil. Nr. | Įvaikinimo institucija | Šalis | Pateiktų ataskaitų skaičius |
|-----------------|--|--------------|------------------------------------|
| 1. | „Azione per un mondo unito (AMU)“ | Italija | 77 |
| 2. | „Barner Framfor Allt –Adoptioner (GFA-A)“ | Švedija | 32 |
| 3. | „Associazione Volontari per il Servizio Internazionale (AVSI)“ | Italija | 28 |
| 4. | „Sozialdienst katholischer Frauen-Zentrale e. V. (SKF)“ | Vokietija | 13 |
| 5. | „Bethany Christian Services“ | JAV | 10 |
| 6. | „Les Enfants de l'Esperance“ | Prancūzija | 10 |
| 7. | „La Primogenita international adoption“ | Italija | 9 |
| 8. | Centrinė įvaikinimo institucija | Australija | 4 |
| 9. | „Carolina Hope“ | JAV | 3 |
| 10. | „Adoption from the Heart“ | JAV | 3 |
| 11. | „Our children's homestead“ | JAV | 0 |
| 12. | „Crossroads Adoption Services“ | JAV | 0 |
| 13. | „Main Street Adoption Service“ | JAV | 0 |
| 14. | „Hands Across the Water, Inc.“ | JAV | 0 |
| 15. | „Family Tree Adoption Agency“ | JAV | 0 |
| 16. | „The open Door Adoption Agency“ | JAV | 0 |
| 17. | „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ | Italija | 0 |
| 18. | „Familia Universal“ | Ispanija | 0 |
| 19. | Centrinė įvaikinimo institucija M. A. I. | Prancūzija | 0 |
| 20. | Kitos organizacijos | JAV | 6 |
| Iš viso: | | | 195 |

ĮVAIKINTŲ VAIKŲ GRUPĖS

Užsienio piliečių įvaikinti vaikai suskirstyti į tris grupes, atsižvelgiant į tai, kokio amžiaus vaikas buvo įvaikintas. Taigi vaikai suskirstyti į tris grupes – **0-3 m., 4-6 m., 7 m. ir vyresni**. Kiekvieną grupę sudaro maždaug toks pat įvaikintų vaikų skaičius (po 80-90 vaikų).

I GRUPĖ

Vaikai iki 3 metų amžiaus

Fizinis vystymasis. Vaikai auga ir vystosi normaliai. Anksčiau nustatytas vystymosi atsilikimas palaipsniui perauga į normalų vystymąsi. Daugeliui jų, atvykusiems į šalį, buvo atliktos sudėtingos širdies, kojų, rankų, ausų ar kitos operacijos.

Jie eina miegoti 20 val., keliasi 8 val. ryto. Dienos metu miega 1-2 valandas. Kartais sunegaluojama dėl sezoninių oro permainių. Valgo ir miega gerai, ragauja įvairų maistą. Šalinimo funkcija dar nėra pakankamai kontroliuojama. Vaikai daug juda, mielai bėgioja, laipioja, verčiasi kūlio, supasi, šokinėja, žaidžia kamuoliu. Šiek tiek sunkiau atlikti veiksmus, susijusius su smulkiaja motorika.

Emocinis ir socialinis vystymasis. Vaikai labai greitai prisitaikė prie naujos aplinkos, šeimoje atsirado abipusis prisirišimas. Jie linksmi, guvūs ir smagiai, saugiai besijaučiantys, parodantys, jog turi savo natūralią vietą naujuose namuose. Įvaikiai labai judrūs, gyvybingi, smalsūs, kupini energijos ir nepavargstantys. Jie mielai dalyvauja įvairioje veikloje, pvz., tėvams gaminant maistą ar atliekant namų ruošos darbus. Dažnai mažyliai nepaiso ir nesuvokia galimų pavojų, nelabai linkę laikytis taisyklių.

Nors mažyliams sunku dalintis žaislais ar kitais daiktais su bendraamžiais, jie supyksta, prieštarauja, kai negalima daryti ar gauti to, ko norima, bet iš esmės vaikai mielai bendrauja su kitais, trokšta dėmesio. Tie, kurie palaipsniui pradėjo lankyti lopšelį ar darželį, nepatyrė didelių sunkumų. Jie atsiliepia į darbuotojų paskatas ir pasiūlymus, natūraliai orientuojasi aplinkoje, beveik visada tinkamai bendrauja su draugais, pakankamai laikosi lopšelio gyvenimo ritmo ir tvarkos.

Vaikams labai patinka įvairūs susibūrimai, šventės.

Mokymasis, kasdieniai įpročiai. Vaikams daug padeda tėvai, įvairūs specialistai. Jie visapusiškai skatinami, kalba palaipsniui gerėja, kasdien pasakomi vis nauji žodžiai, kuriuos bandoma jungti į sakinukus. Supratimo gebėjimai geri. Vaikams patinka knygos, sekamos pasakos, žiūrimi animaciniai filmukai. Žaidimai tampa labiau struktūruoti. Mėgstama žaisti su kaladėlėmis, lego, mašinėlėmis, piešti, dainuoti.

Prieš miegą dažnai vyksta taip vadinamas palydėjimo miegoti ritualas, kuriame dalyvauja pakaitomis ir tėtis, ir mama.

Tėvų ir vaikų santykiai. Mažyliai auga saugioje, meilės ir šilumos apsuptoje aplinkoje. Tėvai stengiasi padėti vaikams įsisavinti taisykles ir savaime jų laikytis. Vaikų ir tėvų santykis kasdien vis gilėja, tampa artimesnis. Vaikai mielai būna šalia tėvų, mėgsta būti apkabinami, glostomi, stebimi. Jie nekantriai laukia atostogų, kada kartu keliaujama, iškylaujama, giminės susibūrimų ir švenčių.

Tėvai patenkina įvairius vaikų poreikius, sukurtos palankios sąlygos visapusiškam jų vystymuisi. Tėvų ir vaikų santykiai specialistų apibūdinami kaip stabilūs, patikimi, saugūs ir pažangūs.

Sveikata. Daugelis įvaikintų vaikų yra specialių poreikių, t. y. su žymiais sveikatos sutrikimais. Kojų, rankų, širdies, gomurio ar kitų organų įgimta patologija (pvz., klubo displazija,

kojų raumenų neišsivystymas ir kt.), hepatitas C, sifilis, egzema, dermatitas, alkoholinis vaisiaus defektas, hypermetropija, psichomotoriniai ir kiti raidos sutrikimai, vystymosi sulėtėjimas. Kai kurių vaikų biologinė mama ar tėvas sirgo atvira tuberkulioze, buvo protiškai atsilikę. Mažieji dažnai būna alergiški kai kuriems maisto produktams, augalams, vaistams.

II GRUPĖ

4-6 m. vaikai

Fizinis vystymasis. Beveik visi vaikai gerai valgo, mielai išbando įvairaus skonio maistą ir patiekalus, puikiai miega. Tiesa, yra ir tokių, kurie išrankūs maistui, valgo nedaug ir teikia pirmenybę saldumynams. Motorika vystosi gerai. Jie daug juda, sportuoja (slidinėja, čiuožia, plaukioja, žaidžia futbolą, beisbolą ir kt.), gali atlikti daugelį kasdieninių gyvenimo dalykų. Vaikams reguliariai atliekami įvairūs sveikatos testai. Neretai dar vis naudojamos sauskelnėmis, ypač naktimis.

Emocinis ir socialinis vystymasis. Vaikai pamažu be ypatingų sunkumų integrovosi į naujų namų, darželio aplinką. Į darželį ar parengiamąją klasę vaikai eina noriai, drovumo ar nerimo ženklų beveik nepastebėta. Jie yra aktyvūs bendruomenės dalyviai, energingi, besijaučiantys saugiai ir patogiai, nors kartais ir nelabai noriai paklūstantys taisyklėms, nurodymams ir rutinai, kas neretai tampa nesutarimų priežastimi. Pvz., vaikams sunku priprasti, kad valgyti reikia nustatytomis valandomis ir neiti patiems ieškoti maisto šaldytuve, prieš valgį plauti rankas, po jo valytis dantis ir pan.

Atlikdami pasikartojančią gerai žinomą veiklą vaikai paprastai jaučiasi geriausiai. Pasikeitimai, naujovės juos iš pradžių truputį trikdo, sutrinka savisaugos jausmas. Štai vienas berniukas tokiais atvejais visą dėmesį sutelkdavo į keistus savo įpročius: eidavo viena linija, skaičiuodavo savo žingsnius. Kiti sutrikę vaikai valgydavo stovėdami, rinkdavo kramtomą gumą nuo žemės ir pan.

Vaikai turi daug draugų ir yra populiarūs bendraamžių rate. Jiems net patikimos užduotys įtraukti į bendrą veiklą tuos vaikus, kuriems sunku susirasti draugų.

Pasitaiko atvejų, kai vaikai, norėdami būti pagirti žmonių, o ypač auklėtojų ir mokytojų, pateikia save kaip kitokius, kuriems ypatingai reikia meilės, ir labai įsijaučia į tą vaidmenį. Tai tarsi savigynos mechanizmas, provokacija, nes bijomasi, kad kitaip aplenkis pripažinimas, nebus išvengta rūpesčių ir įsipareigojimų.

Šios amžiaus grupės vaikai mažesnius už save laiko visiškais mažyliais, o sulaukę trylikos ir daugiau metų seserys ar broliai jiems tampa tikri dievaičiai, į kuriuos nuolat lygiuojamasi. Štai vienas berniukas supyko per savo gimtadienį, kad negali švęsti iš karto kelių švenčių. Jis sakė: „Dabar aš noriu daug švenčių, kad vieną kartą užaugčiau toks pat didelis kaip brolis. Aš nenoriu visą laiką būti mažesniuoju.“

Mokymasis, kasdieniai įpročiai. Kalba, ypač jos supratimas, išmokta pakankamai greitai. Padėjo tėvai, logopedai. Žodynas nuolat plečiasi, tartis tampa aiškesnė. Kalbiniai nesusipratimai būna kartais net labai linksmi. Pvz., kai vienam tėčiui kartą šiek tiek pabodo įvaikio žaidimai, jis pasakė: „Užtenka, nebespausk taip greičio pedalo (reikšmė: nebeišnaudok manęs taip).“ Vaikas pasižiūrėjo į tėtį ir apgailėstaudamas tarė: „Ne, tėti, aš taip ir nedarau, tu juk ne mašina, ne autobusas ir ne lėktuvas!“

Ypač mėgstama žaisti su draugais, važinėti dviračiu, žaisti įvairius kompiuterinius žaidimus. Vaikai nori būti nuolat užimti, jie patys skatina šeimos narius, draugus kartu žaisti ar ką nors įdomaus nuveikti. Taigi jie veda aktyvų gyvenimo būdą, mėgsta bendrauti su žmonėmis, lengvai užmezga kontaktus tiek su bendraamžiais, tiek su suaugusiais, domisi, ką jie daro ir nori padėti.

Vaikų darželyje vaikams kartais padeda ir papildomas darbuotojas, nes nepilnamečiams dar sunkoka suprasti socialinį bendravimą, tačiau jie mokosi ir sulaukia pagyrimų už žengtus į priekį mažus ir didelius žingsnius. Mokantis vaikams sunku susikaupti, savarankiškai įdedama mažokai pastangų, nors daug apie viską klausinėjama, prašoma paaiškinti. Paprastai vaikai dirba geriau, kai jie patys to nori, o ne kai iš jų reikalaujama. Daugelis vaikų iš pradžių mokėsi pagal sistemą, specialiai pritaikytą neseniai į šalį atvykusiems vaikams. Pagrindinis dėmesys čia skiriamas kalbos mokymuisi. Pastebimas vaikų polinkis muzikai, dainai ir šokiui.

Šio amžiaus vaikams taip pat būtini pamylavimai prieš miegą, skaitomos pasakos, pasikalbama apie praėjusią dieną, dainuojama ir pan.

Tėvų ir vaikų santykiai. Vaikų prielankumas tėvams pastebimas nuo pat pradžių, nors kai kurie vaikai su tėčiais pradėjo laisviau bendrauti tik po ilgesnio laiko. Svarbus akių kontaktas, prisilietimai, pritarimas, padaršinimas. Tėvai aktyviai dalyvauja vaikų gyvenime, kūrybinėje ir kitokioje veikloje, skatina jų sugebėjimus, pasitikėjimą savimi, labai jautriai ir susirūpinę kalba apie iškilusias problemas ir jas stengiasi kuo greičiau išspręsti. Tėvai stengiasi įdiegti įvaikiams suvokimą, kad jie tokie patys kaip ir visi kiti.

Iš daugybės vaikų poelgių, reakcijų ar elgsenos subtilybių tėvai gali suvokti, kokioje šeimyninėje aplinkoje įvaikai gyvena. Dažnai vaikai labai nemėgsta tabako dūmų, alkoholio kvapo, bjaurisi žmonėmis, kurie rūko ir girtauja. Tik vėliau įvaikintieji suvokė, kad švirkštai gali būti naudojami ir kilniems tikslams – gydyti žmones.

Šeimos daug keliauja, išskylauja, sportuoja, kartu leidžia laisvalaikį, atostogas. Pastebėtina, kad šios grupės mergaitės labiau prisirišusios prie mamų, o berniukai artimiau bendrauja su tėčiais. Kartais jaučiama vyresnių ir jaunesnių seserų ar brolių konkurencija.

Sveikata. Vaikams būdingi širdies ir kraujagyslių sistemos, regos, klausos susirgimai, ortopedinės problemos, mišrūs raidos sutrikimai, vystymosi sulėtėjimas.

III GRUPĖ

7 m. ir vyresni vaikai

Fizinis vystymasis. Fizinis išsivystymas atitinka amžių. Augimas harmoningas. Vaikai gražūs ir sveikai atrodantys. Jie turi neblogą apetitą, gerai miega. Neretai vaikai būna labai išrankūs maisto atžvilgiu ir valgo tik tam tikrus patiekalus, todėl jų valgiaraštis skurdokas ir vienodas.

Emocinis ir socialinis vystymasis. Neretai elgesys ir nuotaikos nepastovūs. Paprastai vaikai mokykloje ir su draugais būna triukšmingi, aktyvūs, o namuose tylūs, užsisklendę, nedaug kalbantys, demonstruojantys šaltoką elgesį. Tai ypač būdinga vyresniems, 10-15 metų vaikams. Dažnai jie būna impulsyvūs, neramūs, nesugebantys susikaupti mokantis, norintys būti savarankiški ir nepriklausomi, nestokojantys ironijos, noriai įsivieliantys į ginčus, nesantūrūs, o kartais arba agresyvūs, arba labai atsargūs. Tėvai mano, kad toks vaikų elgesys, nulemtas ne prisitaikymo prie naujos aplinkos sunkumų, o amžiaus, nėra geras. Bet nepaisant to, pabrėžiama, kad tarpusavio santykiai ir ryšys yra stabilūs, grindžiami pasitikėjimu, teikiantys pasitenkinimą ir pusiausvyrą.

Vaikai nemažai laiko praleidžia ne tik su draugais, bet ir su seneliais, kitais giminaičiais, laisvalaikio centruose. Pabrėžiamas įvaikintųjų šiltas ir naudingas bendravimas su pusseserėmis ir pusbroliais.

Mokymasis, kasdieniai įpročiai. Šios amžiaus grupės mergaitės ir berniukai išmoko skaityti ir rašyti nauja kalba kaip visi to amžiaus vaikai. Tiesa, kalbos iš pradžių mokė tėvai, specialistai, palaiapsniui buvo gerinami įgūdžiai individualių pamokų metu.

Vaikams nelengva savarankiškai mokytis, atlikti įvairias užduotis. Nors iš pradžių jie noriai klausdavo nesuprantamų žodžių reikšmių, susidomėję aiškinosi vienas ar kitas sąvokas. Motyvacija mokytis turi būti nuolat skatinama.

Beveik visus įvaikintus vaikus vienija aistra muzikai, sportui ir vandeniui (jūrai).

Tėvų ir vaikų santykiai. Iš dalies konfliktiški, pastebimas nepakantumas taisyklėms, prašomoms atlikti užduotims. Vaikams dar nelengva suvokti nesavanaudišką bendradarbiavimo ir dalijimosi dvasią. Vis dėlto tarpusavio bendravimas iš esmės yra paprastas, aiškus ir šiltas. Dažnai vaikai ieško fizinio kontakto su tėvais, pasigenda jų buvimo šalia. Pastarieji stengiasi pamatuotai ir darniai patenkinti vaikų poreikius.

Pagrindinės puoselėjamos vertybės šeimoje – pagarba kitiems, gerai atliktas darbas. Iškilusius įvairius natūralius pereinamojo laikotarpio sunkumus, sąlygojančius tiek asmeninio kiekvieno šeimos nario augimo, tiek ir tarpasmeninių santykių kitimo, stengiamasi išspręsti kartu, ugdomas vaikų savarankiškumas, pasitikėjimas savimi. Paprastai mamos padeda santykiuose su kitais, palengvindamos bendravimą už namų sienų, moko laikytis tam tikrų taisyklių, aiškina, kad pirmiausia – pareigos, o po to – pramogos. O tėvai daug kalbasi su vaikais, padeda jiems „racionalizuoti“ fantazijas ir išlaisvinti nuo minčių, susijusių su išgyventomis traumomis. Iš tėvų, su kuriais apie tai daug kalbama, dukros ir sūnūs gauna nemažai vertingų patarimų ir pabrąsinimų. Žodžiu, tėvai nori padėti vaikams jaustis gerai tiek su pačiais savimi, tiek su aplinkiniais.

Sveikata. Iš esmės dėl šių vaikų sveikatos nekyla daug rimtų sunkumų. Pasitaikė urologinių, ortopedinių, plaučių ir kitų problemų, kurias išsprendė chirurginė intervencija.

Daugiau rūpesčių tėvams sukėlė vaikų nestabili, nepastovi emocinė pusiausvyra. Dėl amžiaus arba dėl to, kad įvaikinti kartu su jaunesniais broliais ar seserimis, šie vaikai yra specialių poreikių.

Visų amžiaus grupių vaikai naujose šeimose užima natūralią, savaime suprantamą vietą. Lengviau išgyventi įvykusius pasikeitimus vaikams padeda ir knygelės, filmukai, albumai apie jų ankstesnį gyvenimą, kelionę į naują etapą.

Iš pateiktų ataskaitų matome, kad vaikų gyvenimo sąlygos palankios jų fiziniams, protiniams vystymuisi ir tobulėjimui. Įvaikiai turi savo atskirus kambarius, kuriuos didžiuodamiesi visiems rodo, šalia namų daug erdvės žaidimams ir kitai aktyviai veiklai. Paprastai kelias iki darželio ar mokyklos neilgas ir patogus. Neretai šeimų namai yra šalia miško, vandens telkinių.

Beveik visos įvaikinusios šeimos dažnai susitikinėja su kitomis šeimomis, turinčiomis vaikų – tiek biologinių, tiek įvaikintų. Tai leidžia tėvams ir vaikams bendrauti, palyginti savo patirtį su kitų patirtimi. Lankomi ir specialūs atviri darželiai, skirti įvaikintiems vaikams.

Pasitaikė atvejų, kad įvaikinę sutuoktiniai išgyveno krizę. Jų teigimu, gyvenimas tarsi pasikeitė ne taip, kaip buvo įsivaizduota. Kai kurios šeimos net svarsto skyrybų galimybę. Nežiūrint šių nesklandumų, abu tėvai stengiasi nuolat bendrauti su vaikais.

Užsieniečių įvaikintus vaikus vis dar sieja ryšys su Lietuva:

- vaikų praeitis ir kilmė neslepama, nes, tėvų įsitikinimu, tai padeda įvaikiams save identifikuoti, ugdo pagarbą sau ir pasitikėjimą;
- vaikai dažnai kalbasi su tėvais apie gimtinę, gimimo vietą, gyvenimą Lietuvoje; tėvai pagarbiai prisimena šalį, kuri didžiausiam jų džiaugsmui patikėjo vieną ar daugiau savo vaikų;

- įvaikiai nuolat susirašinėja, bendrauja telefonu su likusiais giminėje giminaičiais, draugais iš vaikų namų, buvusiais globėjais;
- norima praleisti atostogas Lietuvoje;
- prašoma broliuko ar sesutės iš Lietuvos;
- lankomos lietuvių kalbos pamokėlės;
- nuolat stebimos sporto varžybos (krepšinio, futbolo ir kt.), kuriose dalyvauja lietuvių kilmės sportininkai. Vaikai yra jų sirgaliai.

Pastebėtina, kad ryšys su Lietuva kartais iššaukia dvilypius įvaikintųjų jausmus ir išgyvenimus. Viena šeima parašė, kad vaikams buvo pasiūlyta paskambinti į Lietuvos vaikų globos namus, kuriuose jie augo, ir pakalbėti su savo senaisiais draugais. Vaikai liko labai patenkinti įvykusių pokalbiu, tačiau po to kai kurių mažylių sapnuoti košmarai tarsi sakė, kad išgyvenami dvilypiai jausmai: viena vertus, džiaugsmas pabendrauti su draugais iš Lietuvos, kita vertus, baimė vėl prarasti savo tėvus. Štai dukrelė papasakojo, kad sapnavo sapną, kuriame raganos viską aplinkui valgė. Jos prarijo mamą, tėtį, broliukus ir galiausiai pačią mergaitę. Bet, kaip priduria tėvai, tai tik sapnas, kuriam labai greitai neliko vietos jaukiuose šeimos namuose.

IŠVADOS

1. 2006 metais grįžtamosios informacijos gauta 32 procentais daugiau negu 2005 metais (2006 m. – 228 ataskaitos, 2004 m. – 154).
2. Grįžtamosios informacijos ataskaitos, gautos iš įvaikinusių šeimų atstovų ir parengtos kompetentingų specialistų, yra išsamios, įvairiapusės ir objektyvios. Šeimų užpildytos atitinkamos formos anketos ar laiškai taip pat labai įdomūs ir vertingi, bet jie ne tokie informatyvūs ir analizuojantys, paremti daugiau emocijomis ir jausmais.
3. Sprendžiant pagal gautą informaciją apie 2000-2006 metais įvaikintus vaikus, tarptautinio įvaikinimo tendencijos išlieka tokios pat kaip ir ankstesniaisiais metais. Švedai daugiausia įvaikina mažus (iki 3 metų), ligotus vaikus, italai – vyresnius, 7-15 metų, vaikus, seserų ir brolių grupes, prancūzai, vokiečiai ir amerikiečiai – mažus (iki 6 metų), beveik sveikus vaikus.
4. Iki 3 metų vaikai, įvaikinti užsieniečių, be didelio vargo ir ypatingo streso greitai prisitaikė prie naujos aplinkos ir gerai integravosi į šeimą. Jie yra labai judrūs, smalsūs, reikalaujantys daug dėmesio, švelnumo ir pagalbos.
5. 4-6 metų amžiaus grupės vaikai kiek jautriau reagavo į naują aplinką. Reikėjo daugiau laiko ir pastangų mokantis kalbos, formuojant naujus įgūdžius. Šiems vaikams dažnai įsijungia savisaugos ir savigynos mechanizmai, jiems sunkoka paklusti taisyklėms.
6. Vyresni nei 7 metų vaikai naujoje šeimoje iš pradžių buvo tylūs, drovūs arba garsiai reiškiantys savo mintis, prieštaraujantys ir pan. Vis dėlto ir tėvai, ir specialistai teigia, kad nepastovią emocinę būseną daugiau sąlygoja ne prisitaikymo sunkumai, o vaikų amžius.
7. Vyriausias įvaikintas vaikas buvo 15 metų. Įtėviai – italai.
8. Vaikų gyvenimo sąlygos palankios jų fiziniam, protiniam vystymuisi ir tobulėjimui.
9. Užsieniečių įvaikintus vaikus vis dar sieja ryšys su Lietuva.
10. Vaikai naujose šeimose užima natūralią, savaime suprantamą vietą.

Įvaikinimas – nesibaigianti meilės istorija, kupina švelnumo, pagarbos, juoko ir daug kitų gyvenimo pilnatvės dalykų.

(Citata iš vienos įvaikinusios šeimos laiško.)